

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Videnskabsministeren
Folketingets Udvalg vedr. Videnskab, Teknologi og Udvikling
Formandskollegiet, Danske Universiteter

SAGSNOTAT

2. JUNI 2011

Vedr.: Københavns Universitets bemærkninger til beslutningsfor-
slag B 142

BESTYRELSESFORMANDEN

Københavns Universitet (KU) har noteret sig, at ”forslag til folketingsbe-
slutning om en uvildig undersøgelse af Penkowasagen” (B 142) er fremsat
d. 1. juni 2011. Da fokus i B 142 er KU’s ageren i sagen vedr. Milena Pen-
kowa, tillader vi os hermed at fremsende dette notat, der redegør for status i
sagen set fra KU’s bestyrelses side. Det er forhåbningen at sagsnotatet vil
være nyttig information i relation til Folketingets videre behandling af
B142.

Om baggrund og begrundelse for fremsættelsen af B 142

Bemærkningerne i B 142 indeholder en omtale af centrale konkrete hand-
lingsforløb i Penkowasagen, der samtidig virker som begrundelse og præmis
for overhovedet at fremsætte B 142. KU gør opmærksom på, at fremstillin-
gen er i modstrid med den dokumentation, der tidligere er fremlagt med
Kammeradvokatens redegørelse, der, som bekendt, bygger på alle tilgænge-
lige dokumenter i sagen og som er offentlig tilgængelig.

I bemærkningerne til B 142 står blandt andet: ”Et enstemmigt bedømmel-
sesudvalg indstillede i 2003 Milena Penkows disputats til forkastelse og
rejste mistanke om videnskabelig uredelighed. Ralf Hemmingsen fulgte
imidlertid ikke bedømmelsesudvalgets råd om at anmelde Milena Penkowa
for uredelighed/ grov uagtsomhed.”

Denne fremstilling har meget tidligt i Penkowasagen været fremført som
anklage mod Ralf Hemmingsen og var derfor et af de centrale punkter, som

Københavns Universitets bestyrelse søgte belyst i Kammeradvokatens redegørelse.

SIDE 2 AF 7

Af den fremgår lige så klart, at bedømmelsesudvalget netop ikke eksplicit udtrykte mistanke om uredelighed, men "nøjedes" med at rejse alvorlige kritikpunkter mod Penkows forskning i den indleverede disputats.

Havde bedømmelsesudvalget været sikker i sin sag, var der hverken dengang eller nu noget i lovgivning eller KU's regler, der forhindrede dem i selv at indberette sagen til Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU). Det gjorde bedømmelsesudvalget ikke.

Den daværende dekan Ralf Hemmingsen valgte derfor at bede to uvildige eksperter fra Skandinavien vurdere, hvorvidt de foreliggende kritikpunkter var så alvorlige at sagen burde indklages til UVVU. Den metode tilsluttede det oprindelige bedømmelsesudvalg sig, ligesom det så og godkendte udformningen af kritikpunkterne, som var de mest kritiske dele af negative indstilling til forkastelse af disputatsen, som de selv havde formuleret mod Penkowa.

Forløbet omkring brug af to uvildige eksperter og bedømmelsesudvalgets tilslutning til både proces og spørgsmål er ligeledes belyst i Kammeradvokatens redegørelse med udførlige uddrag af den foreliggende skriftlige dokumentation.

Denne model, hvor en leder der gøres opmærksom på mulig uredelighed, vælger at indhente en ekstern rådgivning (også kaldet 'second opinion') ligger i øvrigt meget tæt på den model for håndtering af mistanker om uredelighed, som Cambridge University har nedskrevet i sine interne procedurer.

Kammeradvokatens samlede konklusion er, at der ikke er grundlag for at tale om usaglig sagsbehandling eller nepotisme i sagen. De kritikpunkter, der også fremgår af Kammeradvokatens redegørelse er ligeledes taget til efterretning af KU og samtidig er der igangsat en række initiativer for at forbedre praksis og sagsgange, ligesom KU er sat under skærpet tilsyn af Videnskabsministeriet (se også senere afsnit vedr. intern KU-opfølgning).

Igangværende og allerede afsluttede undersøgelser

KU ønsker at gøre opmærksom på, at følgende undersøgelser og udredninger i sagen allerede gennemført eller igangsat:

- Gennemført og afsluttet: *Kammeradvokatens undersøgelse og vurdering* (der er forestået af Kammeradvokaten alene) og som omfatter *hele* den administrative håndtering af sagen, herunder en vurdering af om de sagsskridt, der er foretaget undervejs har karakter af usaglig sagsbehandling, har været båret af usaglige hensyn eller har haft karakter af nepotisme. Kammeradvokaten

har konkluderet, at det ikke var tilfældet. Det bemærkes, at Kammeradvokatens gennemgang bygger på samtlige tilgængelige dokumenter i sagen. Kammeradvokatens undersøgelse er tilgængelig for offentligheden og intet er derfor skjult.

- Gennemført og afsluttet: *Rigsrevisionens undersøgelse af KU's administration af forskningsbevillinger* fastslår, at den overordnede økonomistyring på KU er tilfredsstillende. Der rejses dog kritik af, at de interne regler for økonomistyring ikke følges i alle tilfælde. Dette er KU allerede ved at følge op på gennem en styrkelse af økonomistyringen.
- Igangværende: Udvalgene vedr. Videnskabelig Uredelighed behandler indbragte sager om Milena Penkowa. KU's ledelse har selv indbragt to sager.
- Igangværende: En uvildig undersøgelse af Penkows videnskabelige produktion med et panel bestående af 6 internationale eksperter. Se uddybende afsnit om denne undersøgelse nedenfor.
- Igangværende: Politiets undersøgelse af M. Penkowa for dokumentfalsk og bedrageri i forbindelse med fremlæggelse af dokumentation af forskningsforsøg. Sagen er anmeldt af KU's ledelse.
- Igangværende: KU er under skærpet tilsyn af VTU ved UBST

Bestyrelsen har hele vejen igennem forholdt sig til fakta i sagen og til hvilke konsekvenser sagen skulle have, herunder om der var forhold, der gjorde at man måtte drage ansættelsesmæssige konsekvenser.

Ligeledes har bestyrelsen løbende forholdt sig til de ønsker om yderligere (og yderligere uvildige) undersøgelser, der har været fremsat fra grupper af forskere og ph.d.-studerende. Bestyrelsen udgangspunkt har hele tiden været, at alt skulle søges belyst så grundigt som overhovedet muligt – og har netop derfor også lagt stor vægt på den række af allerede afsluttede eller igangsatte undersøgelser, der er nævnt ovenfor. Samtidig har det hele tiden været bestyrelsens opfattelse, at at en eventuel uvildig undersøgelse skal kunne frembringe afgørende nye oplysninger af relevans for sagen og naturligvis ske inden for gældende love og regler i Danmark – og for KU's bestyrelses vedkommende, naturligvis tillige inden for de muligheder en universitetsbestyrelse har i henhold til gældende ret i Danmark.

Det er derfor bestyrelsens holdning, at alle forhold af betydning er belyst særdeles godt, grundigt og tilstrækkeligt, som det overhovedet er muligt med en sag, der går 8 år tilbage i tiden.

Uddybende om den uvildige undersøgelse af M. Penkows videnskabelige produktion

Hvorfor gennemgang?

På baggrund af den mistanke, der knytter sig til den del af M. Penkows videnskabelige produktion, som er indklaget for UVVU og fordi KU selv har anmeldt Penkova for dokumentfalsk og bedrageri omkring dokumentation af rotteforsøg i forbindelse med videnskabelige forsøg, har ledelsen på Københavns Universitet fundet det nødvendigt at få undersøgt hele Penkows videnskabelige produktion.

Universitetet har rådført sig med Det frie Forskningsråd (DFF) og juridisk med tidligere højesteretspræsident Torben Melchior om rammerne for undersøgelsen.

Rammerne fremgår af det endelige kommissorium (vedlagt i sin danske udgave).

Hvordan gennemføres undersøgelsen?

Et panel af internationalt anerkendte forskere uden relation til M. Penkova står for undersøgelsen.

Forskerne findes via en bruttoliste af internationalt anerkendte forskere inden for feltet, som Det Frie Forskningsråd har udarbejdet. En ekstern uvildig ekspert – også anvist af Det Frie Forskningsråd – sikrer at den endelige sammensætning af panelet er faglig balanceret, så det indeholder alle de typer eksperter, der er nødvendige for at granske Penkows forskning.

Udførelsen af undersøgelsen foregår uafhængigt af KU.

Når ekspertpanelet har færdiggjort sit arbejde rapporterer den tilbage til KU. Denne rapportering vil være offentlig tilgængelig.

Hvad kan man forvente af undersøgelsen?

Moderne videnskabelig produktion er et team-arbejde, og M. Penkova har samarbejdet nationalt og internationalt med mange medforfattere.

Det bliver derfor et omfattende puslespil – og forudsætter stor velvilje og samarbejdsvilje – fra medforfatterne at få udskilt, hvad der stammer fra M. Penkowa, og derefter at få grund-materialet frembragt således at det kan kontrolleres.

Noget vil givetvis blive umuligt at kontrollere, enten fordi materialet ikke kan fremskaffes, eller fordi det er i for dårlig forfatning til at kunne kontrolleres.

KU skylder det videnskabelige samfund at gennemføre denne undersøgelse og komme så langt som det overhovedet er muligt. Det videnskabelige samfund er og skal være sin egen værste kritiker.

Status

Kommissoriet er færdigudarbejdet – og arbejdsdeling med UVVU klargjort. Begge dele har taget tid – det er ikke en trivielt sag praktisk og juridisk at gennemføre en sådan usædvanlig undersøgelse.

Panelet er under nedsættelse og den egentlige gennemgang går i gang umiddelbart derefter.

Hvornår er undersøgelsen færdig?

Hurtigst muligt. Det er dog vigtigt at undersøgelsen gøres ordentligt. For alles skyld skal der ikke sjuskes.

Hvorfor gør man ikke som i Sudbø-sagen fra Norge?

Det gør KU i vidt omfang også.

- I Sudbø-sagen var det også Universitetet i Oslo der var "bestiller" – ligesom det i denne sag er KU, der har igangsat undersøgelsen af Penkows forskning.
- I Sudbø-sagen var fokus først og fremmest på en udredning af det videnskabelige – det samme er tilfældet her.
- I Sudbø-sagen gjorde man meget ud af at få alle medforfatterne til at *hjælpe* – det har også været meget vigtigt i denne sag, så én forskers formodentlige snyd ikke pludselig kaster mistanke på alle

men også væsentligt at nævne én afgørende forskel:

- I Sudbø-sagen havde man en tilståelse fra Jon Sudbø – og han medvirkede dermed til hele opklaringen. Det gør en verden til forskel sammenlignet med denne sag, hvor Penkowa fortsat fastholder sin uskyld i anklagerne om uredelighed og i øvrigt ikke længere er ansat på KU.

Endelig bør nævnes, at panelet i Sudbø-sagen fik til opgave også at vurdere sagsforløbet. Det er KU's bestyrelses holdning, at en sådan grundig gennemgang og vurdering allerede er foretaget med Kammeradvokatens gennemgang og den meget udførlige dokumentation og vurdering sagsforløbet, der ligger heri.

Intern KU opfølgning på sagen

I forlængelse af sagsforløbet har rektor med bestyrelsens tilslutning iværksat en opfølgingsplan med følgende punkter:

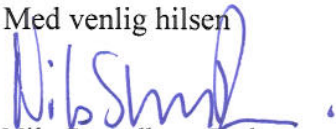
- En gennemgang af KU's interne *politik og retningslinjer for håndtering af sager om dårlig videnskabelig praksis og videnskabelig uredelighed.*
- Oprettelse af en *instans* til bedre *varetagelse af de studerendes tarv.*
- Forbedring af KU's *økonomistyring*
- Indførelse af *ny procedure for indstilling til priser* m.v.
- En endnu bedre *sikring af* at personer under *forskeruddannelse* får kendskab til grundlæggende regler og fremgangsmåder *i relation til forskningspraksis og forskningsetik*
- En række *forvaltningsmæssige tiltag* vedr. ledere og ansattes håndtering af deorumregler, håndtering af politianmeldelser, opfyldelse af notatpligt m.v.

Opfølgingsplanen er under implementering og KU's bestyrelse følger løbende op på implementeringen. Det kan nævnes at Sudbø-undersøgelsen kritiserede ledelsen på de berørte forskningsinstitutioner for ikke at gøre nok for at sikre, at regelsættet vedrørende god videnskabelig praksis var kendt og blev fulgt. KU's interne opfølgingsplan tager netop højde for en sådan kritik.

Til orientering vedlægges KU's svar til Elisabeth Bock, Jens Rehfeld, Keld Danø, Niels Erik Skakkebæk og Niels Høiby på deres henvendelse af 17. maj vedr. "forslag til kommissorium for en uvildig undersøgelse af "Penkowa-sagen" og Københavns Universitets håndtering heraf". I svaret henleder KU bl.a. opmærksomheden på, KU ikke kan være imødekommende over for en underskriftsindsamling, der opfordrer bestyrelsen til at nedsætte en undersøgelseskommission, som ligger uden for bestyrelsens kompetence, og som ved lov er henlagt under justitsministeren.

Vi håber med ovenstående at have bidraget til oplysning af denne kedelige og uheldige sag, og vi står naturligvis til rådighed såfremt der måtte ønskes yderligere oplysning fra Københavns Universitet.

Med venlig hilsen

Nils Strandberg Pedersen
Bestyrelsesformand

SIDE 7 AF 7

Claus Bræstrup
Formandens stedfortræder